

Zvonko Benković, *Pričam ti priču: izbor iz usmene književnosti toliškoga kraja*. Tolisa: Zaklada “Terra Tolis”, Franjevački samostan Tolisa, 2021.

Zvonko Benković, *Pričam ti priču: izbor iz usmene književnosti toliškoga kraja*. “Terra Tolis” Foundation, Tolisa and the Franciscan Monastery of Tolisa. Tolisa. in 2021

Knjiga *Pričam ti priču: izbor iz usmene književnosti toliškoga kraja* autora doc. dr. fra Zvonka Benkovića predstavlja dragocjeno etnološko i kulturno svjedočanstvo o bogatstvu usmene književnosti toliškoga kraja, ali također predstavlja inspirativno iskustvo koje ne samo da prikazuje bogatstvo usmene tradicije već nas s lakoćom vraća u djetinjstvo ili pokazuje kako je djetinjstvo nekada izgledalo.

U svojoj strukturi i načinu pripovijedanja knjiga podsjeća ili posjeduje *vibe* klasične zbirke bajki kakve možemo pronaći gotovo posvuda. Međutim, nasuprot takvim zbirkama, kao što je naprimjer zbirka bajki braće Grimm, koje su već duboko ukorijenjene u popularnoj kulturi, ovo djelo posjeduje izraženu naučnu dimenziju, tj. to je njegova osnova. Ono sadrži autentične usmene predaje, kao što su lirske pjesme, religiozne priče, anegdote, brojalice, rugalice, dječije igre i sl. iz specifičnog lokalnog konteksta koji rijetko dolazi do izražaja u širem književnom prostoru. Tim postaje vrijedan dokument kulturne baštine ne samo jednog kraja već i cijele države i njene multikonfesionalne, multietničke stvarnosti.

Predgovor knjige nas doslovno uvodi u širi kontekst djela, gdje nas autor na ličan, topao i pripovjedan način “vodi” kroz put pisanja. Uvodi nas u ličnu priču o fascinaciji usmenom knjiženošću, od dječije želje da priče “zalijepi na papir” (str. 5) do ozbiljnog istraživačkog rada, koji je uključivao rad u arhivima, razgovore s kazivačima i saradnju s institucijama poput Zemaljskog muzeja BiH i Franjevačkog samostana na Raščici, Tolisa i, naravno, višegodišnjeg složenog truda.

The book *Pričam ti priču: izbor iz usmene književnosti toliškoga kraja* (I’m telling you a story: a selection from the oral literature of the Tolisa region) by ass. prof. Fr. Zvonko Benković is a precious ethnological and cultural testimony of the richness of the oral literature of the Tolisa area, as well as an inspiring experience that not only shows the richness of the oral tradition, but also easily takes us back to our childhood or shows what childhood used to be like.

In its structure and method of storytelling, the book reminds or has the vibe of a classic collection of fairy tales that we can find almost everywhere. However, in contrast to such collections such as, for example, the Grimm brothers’ collection of fairy tales, which are already deeply rooted in popular culture, this work has a pronounced scientific dimension, i.e. that is its basis. It contains authentic oral traditions, such as lyrical songs, religious stories, anecdotes, counting-out rhymes, mocking taunts, children’s games and so on from a specific local context that rarely comes to the fore in the wider literary space. It therefore represents a valuable document of the cultural heritage not only of one region, but also of the entire country and its multi-confessional, multi-ethnic reality.

The preface of the book literally introduces us to the wider context of the work, where the author “leads” through the writing journey in a personal, warm and narrative manner. He introduces us to a personal story about the fascination with oral literature, from a child’s desire to “stick stories on paper” (Benković 2021: 5) to serious research work, which included work in archives, conversations with storytellers and cooperation

Sadržaj knjige potvrđuje širinu i raznolikost obuhvaćene građe. Knjiga sadrži značajan broj zapisa, podijeljenih u precizno navedenim poglavljima kao što su: predaje o nastanku i naseljavanju sela, priče iz života, religiozne legende, lirske i šaljive pjesme, svatovske pjesme i naričaljke, bajke, mitološke predaje, zagonetke, dječije igre, uspavanke, brojalice, rugalice i sl., kao i rječnik lokalnih izraza. Takva struktura jasno pokazuje da djelo nije samo zbirka već sistematski uređena i naučno obogaćena kompilacija koja se može koristiti u edukativne, kulturne i naučne svrhe.

Posebnu vrijednost knjizi daje autorovo oslanjanje na brojne izvore, od zapisa starih fratara i učitelja, do terenskih istraživanja i razgovora s kazivačima. Na taj način doc. dr. fra Benković uspijeva povezati institucionalno znanje i živu usmenu predaju koja još uvijek kruži među različitim generacijama. Također se navodi da knjiga posjeduje multikonfesionalni pristup, uključujući usmenu tradiciju različitih religijskih skupina, tj. katoličke, pravoslavne i muslimanske, što dodatno obogaćuje kulturni mozaik ove knjige.

Ova knjiga je više od puke zbirke. Ona je spoj naučnog rada, emocionalne posvete i sve je lijepo upakovano bajkovitim pripovijedanjem. Doc. dr. fra Benković ne samo da prikuplja i čuva usmene predaje – on oživljava i prenosi ono što bi se lahko moglo izgubiti budućim generacijama. To je veoma korisno, prvenstveno u današnjem globalizovanom svijetu (2025), gdje je znatno zastupljena homogenizacija kulture, čime se gube nijanse manje uticajnih kultura.

U suštini, knjiga *Pričam ti priču* doc. dr. fra Zvonka Benkovića pruža istinsku književnu i kulturnu avanturu kroz usmenu tradiciju jedne regije – Bosne i Hercegovine. U njoj ne nalazimo samo zabavu već i ozbiljnu dokumentaciju i duboko poštovanje prema jeziku, ljudima i krajoliku koji su te priče oblikovali. Knjiga se može posmatrati kao odraz prošlosti, ali i poziv da ne zaboravimo vlastite priče iz različitih krajeva, jer takva je kultura: ona se nalazi tamo gdje “ima života”.

Osvrt ću završiti narodnom frazomom koju doc. dr. fra Zvonko Benković navodi, a veže se za način kako su se završavale priče koje je

with institutions such as the National Museum of Bosnia and Herzegovina and the Franciscan Monastery in Raščica, Tolisa and, of course, many years of complex effort.

The content of the book confirms the breadth and diversity of the material covered. The book contains a significant number of records, divided into precisely specified chapters such as: legends about the origin and settlement of a village, stories from life, religious legends, lyrical and humorous songs, wedding songs and laments, fairy tales, mythological legends, riddles, children's games, lullabies, counting-out rhymes, mocking taunts, etc., as well as a dictionary of local expressions. Such structure clearly shows that the work is not just a collection, but a systematically arranged and scientifically enriched compilation that can be used for educational, cultural and scientific purposes.

The special value of the book is given by the author's reliance on numerous sources: from the records of old friars and teachers, to field research and conversations with tellers. In this way, ass. prof. Fr. Benković manages to connect institutional knowledge and living oral tradition that still circulates among different generations. It is also stated that the book has a multi-confessional approach, including the oral tradition of different religious groups, i.e. Catholic, Orthodox and Muslim, which further enriches the cultural mosaic of this book.

This book is more than just a collection. It is a combination of scientific work and emotional dedication, all beautifully packaged in a fairytale narrative. Ass. prof. fra Benković not only collects and preserves oral traditions, he revives and transmits what could easily be lost to future generations. This is very useful, primarily in today's globalized world (2025), where cultural homogenization is significantly present, leading to the loss of the nuances of less influential cultures.

In essence, the book *Pričam ti priču* by ass. prof. Fr. Zvonko Benković offers a true literary and cultural adventure through the oral tradition of a region of Bosnia and Herzegovina. In it we find not only entertainment, but also serious documentation and deep respect for the language, people and landscape that shaped these

slušao kao dijete: *Čiča Mića i gotova priča; čiča Blaž i gotova laž* (str. 6).

stories. The book can be viewed as a reflection of the past, but also a call not to forget our own stories from different regions, because such is the culture, it is found where “there is life”.

I will end the review with a folk phrase that is cited by ass. prof. Fr. Zvonko Benković - in the way the stories he listened to as a child ended: *Čiča Mića i gotova priča. Čiča Blaž i gotova laž*. (Uncle Mića, finished is the story. Uncle Blaž, finished is the lie) (Benković 2021: 6)